

ταύτα είχαν παρά τοις ἀρματολοῖς ὑπόληψιν ἀνδρῶν γενναίων.

Οἱ Ψαριανοὶ ἐδιοικιοῦντο δημοκρατικῶς καὶ ὅλας τὰς διαφορὰς διέλυον ἐπιτοπίως ἄνευ τῆς μεσελευσίας τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας.

Πρὶν αὐξήσει ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν, καὶ πρὶν κατασκευάσῃσι μεγάλα πλοῖα καὶ ἐκτείνωσι τὴν ναυτιλίαν των, ἄποροι ὄντες καὶ ἐνδεεῖς, καὶ ἄνευ ἐξωτερικῶν βοηθημάτων, φιλοδόμησαν ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς καὶ χειροποίητον λιμένα.

Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ὁ πλοίαρχος Νικοδήμος βεβαίως οἶει καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ψαρῶν ἐσκέπτοντο οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης νὰ συνοικισθῶσιν εἰς ἄλλον τόπον εὐφοριώτερον, καὶ μᾶλλον εὐλίμενον. « Ὅτε, λέγει, κατὰ τὸ 1823 ἐξεστράτευσαν οἱ Ψαριανοὶ μετὰ τοῦ Ὀδυσσεύς, οἱ διευθύνοντες τὰ τῆς ἐκστρατείας πληρεξούσιοι τῶν Ψαριανῶν παρηγγέλθησαν νὰ ἐκλείψωσι τόσον κατάλληλον πρὸς συνοικισμόν, καὶ ὅλοι ἐγνωμοδότησαν ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς Κρητίας. »

Ὁ λόγος τοῦ πλοίαρχου Νικοδήμου περιέχει καὶ ἄλλας περιέργους πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἴσως δημοσιεύσωμεν ἄλλοτε.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.

—o—

Δημοσιεύομεν κατωτέρω περίεργον ἐπιστολὴν πρὸς τὴν ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων, περὶ τῆς πολυχρότου τῶν τραπεζῶν κινήσεως. Ὁ συντάκτης αὐτῆς, ὁ κόμης Γασπρόντος, συγγραφεὺς γνωστὸς καὶ εὐφυὴς, ἀπαντῶν εἰς τὸν συνεργάτην τῆς ἐφημερίδος, κείνης Κ. Φουκῶ, ὅστις δυσπιστεῖ ἐκ τῶν προτέρων, συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἣν πολλακίς ἐπρεσβεύσαμεν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν φαινόμενον πρέπει νὰ παραμεληθῇ, οὐδ' ἔχει δικαίωμα ν' ἀποφαίνεται μὴ ἀποδείξασα, ἢ ν' ἀρνηθῆται μὴ ἐρευνησασα. Ἴδου ἡ ἐπιστολή.

Κύριε!

Πρέπει ἀφεύκτως νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὴν περὶ τραπεζῶν τελευταίαν ἐπιφυλλίδα σας. Πρέπει, μετὰ πέρας τῆς τῆ ἀξία τοῦ Κ. Φουκῶ ὀφειλομένης ὑπόληψις, ν' ἀντιταχθῶσι πράγματα εἰς τοὺς λόγους του διότι οἱ ὑπ' αὐτοῦ ταπτόμενοι μετὰ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὄνειροπολούντων, ἔχουσι τὸ δικαίωμα ν' ἀκουσθῶσι πρὶν καταδικασθῶσι. Δικαίωμα! τί λέγω; Καθῆκον ἔχουσι μᾶλλον νὰ ἐκπληρώσωσι, καὶ προεῖδατε τοῦτο ἀναμφισβόλως ὅταν καταχωρίσατε εἰς τὴν ἐφημερίδα σας κρίσιν συνοπτικὴν, εἰς ἀσθενέστατα δὲ στηριζομένην ἐπιχειρήματα, καὶ προσβάλλουσαν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ὑμετέρων ἀναγνωστῶν. Μὴ παρουσιασθέντος ἄλλου ἰκανωτέρου, ἐγὼ παρουσιάζομαι νὰ τὴν ἀναιρέσω, καὶ ὕβριν

θὰ ἐνόμιζον πρὸς ὑμᾶς τὴν παράκλησιν ὑπὲρ δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐπιστολῆς. Ὑπὲρ αὐτῆς μ' ἐγγυᾶται ἡ ὑμετέρα ἀμεροληψία.

Ἡ ἐπιφυλλίς ἐκείνη ἦτον κατηγορία, καὶ μετὰ πᾶσαν κατηγορίαν ἀκούονται καὶ οἱ ἐναγόμενοι. Ἐργον ἐμὸν δὲν εἶναι νὰ συζητήσω τὰς δοξασίας τοῦ Κ. Φουκῶ· ἀλλ' εἶναι ἔργον ἐμὸν νὰ διαμαρτυρηθῶ ὅταν ἀντὶ ἐκθέσεως δοξασιῶν ἀντικαθίσταται ἐκτίμησις προσώπων. Ὁ Κ. Φουκῶ ὠμίλησε περὶ « ἐσχάτης ἀπδίας, » περὶ « καταγελάσττων σκηνῶν, » περὶ « κωμωδίας, » περὶ « σωρείας ὄνειροπολούντων, » καὶ ἐπέχυσεν ἀρεσθῶς τὸ γελοῖον. Ἐλεσιλογῶν τὴν ἀνοίαν τοῦ αἰῶνος, ἐδειξε τὸν ἐπιστήμονα, ἦτοι τὸν θιασώτην τῶν ἀκριδῶν ἐπιστημῶν, μόνον διατηροῦντα τὸν κοινὸν νοῦν ἐν μέσῳ τοῦ ὄχλου τῶν ἁμαθῶν, τῶν περὶ τὰ νομικά, τὰ διοικητικά, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν γαιοπονίαν, τὴν πολιτικὴν ἀσχολουμένων, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ εὐήθους τούτου σκυλλολογίου, τοῦ παραδεδωμένου εἰς τὴν ἀπάτην, εἰς τὰς ἀτοπωτέρας προλήψεις, καὶ μὴ εἰδότος οὔτε νὰ παρατηρῇ οὔτε νὰ σκέπτηται. Οὐδὲν μεγαλοπρεπέστερον τῆς ἐκτιμήσεως ἦν ἐκφέρει ὁ μοναδικὸς παραστάτης τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἐπὶ μίαν στιγμὴν συγκатаθαίνων ν' ἀναμιγρῇ εἰς τὸν συρφετόν. Εἶναι ἀληθὲς ὅμως ὅτι οὐδ' οὕτω λησμονεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀξιοπρέπειαν. « Καὶ μηδεὶς ὑποθέσῃ, λέγει ὁ Κ. Φουκῶ, ὅτι ὁ Κ. Φαραδαῖος ἐκάθητε γυδαίως ἀντικρου τραπεζῆς, ὅπως τὴν κινήσῃ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς. » — Τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς! Οὐαί! Αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ λάθος τοῦ Κ. Φαραδαῖου. Ἄν εἶχε συγκαταβῆ πρὸς τοὺς ἀπλοῦς θνητοὺς ὥστε νὰ μεταχειρισθῇ ὡς αὐτοὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χεῖρα, ἴσως δὲν ἤθελε ριψοκινδυνεύσει τὴν δικαίως κεκτημένην ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ φήλην δι' ἀνακαλύψεως ὑποτιθεμένης ἀποδείξεως, ἥτις οὐδὲν ἀποδεικνύει καὶ εἰς οὐδὲν ἐφαρμοζεται.

Ἐπιτρέψατέ μοι, κύριε, πρὶν ἢ προχωρήσω πρὸς τὰ τεχνικά ζητήματα, νὰ ἐνδιατρίψω εἰς τὰς γενικὰς ταύτας παρατηρήσεις, διότι εἶναι σπουδαιότεραι ἀπὸ τὴν τῶν τραπεζῶν περιδίνησιν, καὶ ἐν ἀληθείᾳ αὐταὶ εἰσὶν αἱ κυρίως παρακινήσασάι με νὰ γράψω. Αἱ θετικαὶ ἐπιστήμαι δεσποζοῦσι τυραννικῶς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας εποχῆς, ἥτις εἰς αὐτὰς σχεδὸν μόνας θέλει ν' ἀποδίδῃ τὸν τίτλον τῶν ἐπιστημῶν δι' ἡ ἐπεθύμουν νὰ ἰδῶ μετριάζομενον ὀπωσοῦν τὸν ἔργον αὐτῶν, ὅστις τῷ ὄντι κατέστη ὑπέρμετρος. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἕτεροι σοφοὶ πλὴν τῶν καταστρωινόντων τοὺς ἀλγεθρικούς τύπους, καὶ ἕτεροι ἀλήθειαι πλὴν τῶν ἀποδεικνυμένων διὰ θεωρημάτων, καὶ ἕτερα φαινόμενα πλὴν τῶν ἀνακαλυπτομένων διὰ τοῦ τηλεσκοπίου καὶ τῆς ἀνατομικῆς αμίλης, ὡς καὶ ἕτεροι φυσικοὶ νόμοι πλὴν ἐκείνων ὧν διέγραψαν αἱ ἀκαδημαῖαι τὸ πρόγραμμα. Τινὰς δὲ τῶν νόμων τούτων ἀρνοῦνται πολλοὶ, καὶ δυσμενῶς κατ' αὐτῶν καταφέρονται, διότι ἀπειλοῦσι τὴν τάσιν αὐτῶν πρὸς τὸν ὕλισμόν, ἐκτείνοντες τὸ κράτος τῆς ψυχῆς καὶ τῆς θελήσεως.

Ἀλλὰ τί συμβαίνει; ἐν ᾧ ὁ κόμπος τῶν θετικῶν

ἐπιστημῶν κορυφῶνται ὑπὲρ ποτε, ἐν ᾧ σωρεύουσι τὰς ἀνακαλύψεις των, καὶ καυχῶνται ὅτι ἐνεβάθυνον εἰς ὅλα τῆς φύσεως τὰ μυστήρια, ἰδοὺ ἐπέρχεται μικρὰ παρατήρησις, δυσάρεστος, ἀπροσδόκητος, εἰς οὐδαμίην ὑπαγομένη τῶν εἰδικῶν κατηγοριῶν. Ν' ἀντραπῶσι λοιπὸν πᾶσαι αἱ κατηγορίαι διὰ πρᾶγμα τόσον μικρὸν; Οἱ σοφοὶ νὰ παραιτηθῶσι τῶν ἀξιῶσεων τῆς ἀπταιστού των ἐπιστήμης; νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἀγνοίαν των καὶ τὰ ὅρια τῆς σοφίας των; Ὅχι, ἀπλούστερον εἶναι ν' ἀρνηθῶσιν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ νέον φαινόμενον τὸ δικαίωμα τῆς ὑπάρξεως. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη, ἄρα δὲν ὑπάρχει· ὁ κόσμος οὕτως δὲν ἔχει δι' αὐτὸ τὸν τρόπον. Αἱ ἀκαδημαῖαι, αἱ τὰ πάντα γινώσκουσαι καὶ τὰ πάντα ἐννοοῦσαι, τὸ ἀγνοοῦσιν αὐτό. Κρίνατε ἐπομένως ἂν εἶναι δύσκολον νὰ καταδικασθῇ τὸ τοιοῦτον φαινόμενον, καὶ νὰ ἐπανεγερθῇ κατ' αὐτοῦ πᾶς ὁ ὄχλος τῶν ἀμαθῶν, οἵτινες πρὸ παντός ἄλλου κομπάζουσιν ἐπὶ τῷ ἁρῶ λόγῳ των, φροντίζοντες πάντοτε νὰ μένωσι, τὸ τῆς παροικίας, πλησίον τοῦ δένδρου, μὴ μακρυνόμενοι τῆς πεπατημένης καὶ τῶν παραδεδεγμένων ἰδεῶν, τόσον θετικώτερον ἀποφαινόμενοι ὅσον ὀλιγώτερον σκέπτονται, καὶ τὴν ὑπεροχὴν των ἀποδεικνύοντες δι' ὑπεροπτικῆς αὐστηρότητος κατὰ τῶν ὑπόπτων ἰδεῶν!

Τοῦτο εἶναι τὸ κινεῖν τὴν ἐμὴν ἀγανάκτησιν. Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀληθοῦς φιλοσοφικοῦ πνεύματος, καταγγέλλω τὰς ἐκ τῶν προτέρων ἀποφάνσεις ταύτας, καὶ τὴν ἀρνήσιν τῆς ἐρεῦνης. Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστημονικοῦ πνεύματος καταγγέλλω τοὺς ἀποκρούοντας πᾶν τὸ κενοφανές μόνον διότι κενοφανές, καὶ διότι δὲν ὑπάγεται εἰς οὐδεμίαν τῶν παραδεδεγμένων κατηγοριῶν. Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀληθοῦς πνεύματος τῆς ἐλευθερίας καταγγέλλω τοὺς θέλοντας νὰ καταπνίξωσι δυναστικῶς διὰ φωνασκιῶν, ἢ διὰ σιωπῆς ἐκ συνθήκης καὶ ἐπιτετηδευμένης, πᾶσαν ἀνακάλυψιν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰς γνωστὰς αὐτοῖς θεωρίας. Τὸ δικαίωμα τοῦ περιφρονεῖν τὰς μελέτας τῶν ἄλλων ἔχει μόνον ὅστις καὶ αὐτὸς ἐμελέτησε. Περιφρόνησις δὲ προηγηθεῖσα τῆς μελέτης, μόνον ὡς κατὰ χροὸν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ. Ταύτην προῦκάλεσεν ὁ Κ. Φουκὸς, καὶ ἐπὶ τούτῳ καυχᾶται. «Ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν, λέγει θριαμβευτικῶς, ἡ ἀκαδημία τῶν ἐπιτημῶν ἀπεκρίθη διὰ περιφρονητικῆς σιωπῆς, οὐδ' ἠθέλησε νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὰς περὶ τούτου διευθυνθείσας αὐτῇ κοινοποιήσεις, ἀλλὰ τὰς ἐθεώρησεν ὡς μὴ γενομένας.»

Τίνες, ἐρωτῶμεν, εἰσὶν οἱ εὐπιστοὶ; οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς καταμύοντες ἢ οἱ ἀνοίγοντες αὐτοὺς, οἱ συγκρίνοντες, καὶ εἰς πειράματα ἀσχολούμενοι, καὶ τιθέντες τὰ φαινόμενα ὑπεράνω παντός συστήματος, καὶ οὐχὶ τὰ ἴδια ἐαυτῶν συστήματα ὑπεράνω τῶν φαινομένων; Ἴπάρχει καὶ ἀρνητικὴ εὐπιστία, τοῦτό ἐστιν ἀναμφίβολον, καὶ εὐπιστοὶ εἰσὶ πολλὰκις οἱ πεισματωδῶς ἀρνούμενοι πᾶσαν πίστιν, ὡς εἰσὶν εὐπιστοὶ οἱ ῥαδίως πιστεύοντες· οἱ εὐπιστότεροι δὲ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν οἱ ἀποκοιμώμενοι εἰς τὸ πρόχειρον προσκεφάλαιον τῶν ἐτοιμῶν ἰδεῶν, καὶ οὐδέποτε γινόμενοι ἐνοχοὶ τῆς ἀπερίσκεψίας τοῦ νὰ προτείνωσι γνώμην ἰδίαν.

Οἱ εὐπιστότεροι καὶ οἱ ἥττον γενναῖοι! Οὕτως ἀπόλλυνται αἱ νέαι ἡμῶν κοινωναὶ δι' ἀνανδρείαν, δι' ἄλλειψιν ἀνεξαρτητῶν πεποιθήσεων. Οὐδὲν συντηροῦμεν, διότι εἰς οὐδὲν πιστεύομεν, καὶ εἰς οὐδὲν πιστεύομεν, διότι ἀνετώτερον μᾶς φαίνεται νὰ δεχθῶμεθα ἄνευ πεποιθήσεως καὶ ἀβασανίστους τὰς δόξας τῶν ἄλλων. Ἰδέας συγκατανεύομεν νὰ ἔχωμεν ἐκείνας μόνους ὅσοι εἰσὶ τοῦ συρμοῦ, καὶ ἀλλάζομεν ἐπομένως ἰδέας ὅταν ἀλλάξῃ καὶ ὁ συρμός.

Ἡ ἀγάπη τῆς ἀληθείας, αὐτῇ μᾶς ἐλλείπει. Ὁ φίλος τῆς ἀληθείας δὲν γνωρίζει ἀληθείας ἀδιαφόρους, ἀλλ' ὑπερμαχεῖ τῶν παραγνωριζομένων ἀληθειῶν, ἀδιαφορῶν τίς ἔσται ὡς πρὸς αὐτὸν ἡ συνέπεια. Θέλει κατηγορηθῆ ὡς ἀπερίσκεπτος· θέλρυσιν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὅτι ἔπρεπε νὰ προσέξῃ, νὰ σεβασθῇ ἐαυτὸν, ν' ἀσχοληθῇ περὶ σπουδαιότερα ἄλλα. Ἀδιαφόρον. Ἡ ὑπεράσπισις τῆς ἀληθείας δὲν εἶναι κατώτερα οὐδενὸς ἀνθρώπου. Ὁ παρορῶν ἀλήθειαν, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι, ἀνυπεράσπιστον, εἶναι ἀνανδρὸς ὡς ὁ παραβλέπων ἀνθρώπον προσβαλλόμενον ἐν τῇ λεωφόρῳ. Καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ ὑπερμαχώμεν ὑπὲρ παντός τοῦ χολῆζοντος τῆς ἡμετέρας ἐπικουρίας.

Ἐννοεῖτε ἤδη, Κύριε, ὑπὸ τίνος αἰσθήματος κινούμενος σὰς γράφω τὰς λέξεις ταύτας. Δίσπιστος εἰμὶ καὶ ἐγὼ ὡς καὶ πᾶς ἕτερος, καὶ ἐννοῶ, καὶ τιμῶ, καὶ ἐγκρίνω τὴν δίσπιστιαν ἐπὶ τοιούτου ἀντικειμένου. Ὡς πᾶς ἕτερος ὕψωσα καὶ ἐγὼ τοὺς ὤμους ὅταν κατ' ἀρχὰς ἐγένετο λόγος περὶ τραπεζῶν δινήσεως, οὐδ' ἠθέλησα νὰ πιστεύσω πρὶν ἰδῶ ἰδίῳς ὄμμασι. Καὶ ἀφ' οὗ δὲ εἶδον, ἠθέλησα νὰ ἰδῶ αὐθις, καὶ νὰ ἰδῶ πολλάκις μετ' ἐπιστημονικοῦ ἐλέγχου καὶ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. Πάντα τὰ πειράματα τὰ δυνάμενα ὅπως δήποτε νὰ ἐξηγηθῶσι διὰ παρατεταμένης μυνικῆς ἐνεργείας ἐκουσίας ἢ ἀκουσίῳ, τὰ ἀπεμάκρυνε, καὶ προσεφέρθη πρὸς τὸ φαινόμενον τοῦτο μετ' ὅσας αὐστηρότητος καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Φαραδαίης, καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Φουκὸς, καὶ ἔτι περισσοτέρας. Ἀλλὰ δὲν ἀπέφρασις ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς ὅτι τὸ φαινόμενον ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπάτη, καὶ οἱ ὑπερμαχοὶ αὐτοῦ ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι φαντασιοκόποι. Τοιαύτη ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς διαγωγῆς ἐκείνων καὶ τῆς ἐμῆς. Οὐκ ἐλάττων δὲ ἦν καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἀποτελεσμάτων, περὶ ἃν καιρὸς νὰ σὰς ἐκθέσω τινά.

Ὁ Κύριος Φαραδαίης ἐνσχοληθῆ μόνον εἰς τῶν τραπεζῶν τὴν περιστροφὴν. Εὐχερὲς εἶναι τοῦτο· ἀλλ' εἶναι καὶ δίκαιον; Ἰδὲ κατ' ἐμὲ ἠεθάνθη ὅτι ἄτοπον εἶναι νὰ περιορίζομεθα εἰς τὴν σπουδὴν ἐνὸς μόνου τῶν φαινομένων, ἐκείνου μάλιστα ὕπερ πάντοτε ἔσται, οἷα δήποτε καὶ ἂν ληφθῇ πρόνοια, διαφόρων ἐξηγήσεων δεκτικόν· διότι ὅταν ἡ τράπεζα στρέφεται, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποδειχθῇ μαθηματικῶς, ὅτι δεῖ ὑποδοθῆ τὴν κίνησιν μυνικὴ ἐνεργεῖα ἀκούσιος καὶ ἀνευσυνείδητος. Τοῦτο εἶναι τῷ ὄντι ἀπιθανώτατον, καὶ ὅστις παριερέθη εἰς πειράματα ἐφ' ὧν ἡ τράπεζα μένει ἐπιμόνως ἀκίνητος, ἀπ' ἐναντίας τῆς ἐντονωτέρας τῶν ἐνεργούντων θελήσεως, ἀπ' ἐναντίας τῶν ἐπανελημμένων διαταγῶν αὐτῶν καὶ τοῦ νευρικοῦ αὐτῶν ὄργασμοῦ, ἐν ᾧ ἄλλοτε δύο ἢ τρία λε-

πτά ἀρκυῖσιν εἰς τοὺς αὐτοὺς ὅπως ἐπιφέρωσι τα-
χεῖαν περιστροφήν, ἐκεῖνος δυσκόλως θέλει παραδε-
χθῆ ὡς πιθανὴν ἐξήγησιν τὴν ὑπόθεσιν μηχανικῆς ἀ-
κουσίου ὤσεως ἢ πίεσεως. Ἄλλ' ἀρκεῖ ὅτι ἀμφιβο-
λία ἐγγυρεῖ, καὶ ἡ ἀμφιβολία πρέπει νὰ ὑπερισχύσῃ.
Βλέπετε πόσον εἰσυμβάλως εἶμαι.

Πρόκειται ἐπομένως νὰ περιορισθῶμεν εἰς μόνον
πειράματα ἐφ' ὧν πᾶσα ἀνταπάτη νὰ εἶναι ἀδύνατος,
καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος πᾶσαι ἐκουσία ἐνέργεια, καὶ
προσέτι πᾶς δόλος.

Τοιαῦτα πειράματα εἰσὶ κυρίως τὰ τῶν μὴ προ-
φορικῶς ἐκφραζομένων διαταγῶν.

Ἐβλαβον λοιπὸν τράπεζαν ξυλίνην, ἧς ὁ δίσκος εἶ-
χε περίπου 8 ὑποδεκαμέτρων διάμετρον, καὶ ἐστη-
ρίζετο εἰς βαρεῖαν στέλην ἐπίσης ξυλίνην, ἀπολή-
γουσαν δὲ εἰς τρεῖς πόδας, διαστῶτα· ἀπ' ἀλλήλων
ἐνὰ 55 ὑφεκατόμετρα. Ἀρ' οὐ ἡ τράπεζα αὕτη ἐ-
στρέφετο ἤδη, τότε ἤρχισε τὸ κύριον πείραμα.

Ἔπρεπε δὲ νὰ εἰπῶ πειράματα καὶ οὐχὶ πείραμα,
διότι ὅσα ἐνταῦθα ἀναφέρω ἐπανεληφθήσαν καὶ ἐξη-
λέγχθησαν πολλάκις, καὶ τὰ πειράματα, ἀνανεούμενα
ἐκάστοτε μετὰ πολλὰς ἡμέρας καὶ μετὰ πολλὰς ἐ-
βδομάδας, ἐγένοντο ἐνώπιον καὶ ὑπὸ πολλῶν μαρτύ-
ρων, ἐν οἷς καὶ οὐκ εὐάριθμοι ἄνδρες πολὺ ἀπέχοντες
τοῦ νὰ εἶναι ἡ ἀμαθεῖς ἢ εὐπιστοὶ ἢ φαντασιοκόποι.

Ἴδου δὲ πῶς ἐνηργήσαμεν:

Ἀπερπαίσαμεν ὅτι, ὅπως τὸ πείραμα θεωρῆται ὡς
ἀνεμφισβήτητον, ἡ τράπεζα ὄφειλε νὰ ὑπακούῃ δω-
δεκάκις ἀλλεπαλλήλως (1), καὶ ἄνευ πταισματος.
Εἰς τῶν πρῶτων ἐγγραφῶν ἐπὶ χάρτου τὸν ἀριθμὸν
ὃν ἤθελε νὰ κτυπήσῃ ἡ τράπεζα· ἐπειτα ἐδείκνυε τὸ
χαρτίον κυρίως εἰς ἓνα τῶν ἐνεργούντων τῶν πειράμα-
τος ὡφείλε νὰ δώσῃ τὴν διαταγὴν. Πάντες δ' οἱ
λοιποὶ οἱ περικυκλοῦντες τὴν τράπεζαν, εἶχον τοὺς
ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους, καὶ τοὺς ἦνοιγον μόνον
μετὰ τὸ τέλος τῶν πειραμάτων ὥστε ἀδύνατον τοῖς
ἦτον νὰ γνωρίσωσιν ἢ καὶ νὰ ὑποπιεύσωσιν τὸν ζη-
τηθέντα ἀριθμὸν. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο· ἀλλ' ὅπως ὁ
μόνος γνωρίζων τὸν ἀριθμὸν μὴ ἐπιφέρῃ αὐτὸς εἰς
τὴν τράπεζαν κίνησιν διὰ πίεσεως ἀκουσίου ἢ ἐκου-
σίας, τῷ ἐπεβάλλομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὑποχρέω-
σιν ν' ἀπευθύνῃ τὰς διαταγὰς του εἰς τὸν πόδα τὸν
ὄντα πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ, καὶ ἐφ' οὗ αὐτὸς οὐδεμίαν
ἐδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπιρροήν.

Οὕτω κανονίσαντες τὰ πράγματα, ἐδώκαμεν ἀλλη-
λαδιადόχως δώδεκα ἀριθμοὺς εἰς ἄτομα, ὧν ἡ δύν-
αμις ἐπὶ τῆς τραπέζης ἦν ἤδη ἀποδεδειγμένη, καὶ δω-
δεκάκις ὁ προσδιορισθεὶς πῶς ἠγέρθη καὶ ἐκρούσε τὸν
ἀριθμὸν ὃν εἰς καὶ μόνος ἐγνώριζεν ἐκ τῶν δέκα πα-
ρακαθημένων εἰς τὸ πείραμα. Οἱ ἀριθμοὶ δὲ οὗτοι
δὲν ἐδύναντο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μαντευθῶσι, καὶ
μάλιστα οἱ γράψαντες αὐτοὺς ἐπετηδεύοντο φυσικῶ-
τῶ λόγῳ περὶ τὴν ἐκλογὴν των. Ἀπαξ ἐξεπλάγη-
μεν βλέποντες ὅτι ὁ πῶς τῆς τραπέζης ἔμενον ἀκί-

νητος ἀρ' οὐ διατάχθη νὰ κρούσῃ. Ἄλλ' ἀμέσως εἶ-
χομεν τὴν ἐξήγησιν. Ὁ ἐπὶ τοῦ χάρτου γραφεὶς ἀ-
ριθμὸς ἦτον μηδέν. Οἱ πιστεύοντες λοιπὸν τὴν ἀ-
κουσίον ἐπενέργειαν, πρέπει νὰ ἐξηγήσωσι πῶς τὰ
ἐννέα ἐκεῖνα ἄτομα, τὰ ἔχοντα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ
πῶς ἔπρεπε νὰ ἐγερθῆ, οὐδεμίαν τῷ ἐπέβαλον κίνη-
σιν, μόνον διότι τὸ δέκατον ἄτομον, καὶ αὐτὸ μάλ-
ιστα οὐδὲν δυνάμενον ἐπὶ τοῦ ποδός, διότι οὗτος
ἦν οὐχὶ ἀπέναντι, ἀλλ' ἐμπρὸς του, ἤξιωρεν ὅτι ἡ
διαταγὴ του ἦτον μηδέν.

ἠθελήσαμεν δὲ ὁμοίως νὰ ἐρευνηθῶμεν μέχρι τί-
νης βαθμοῦ ἐδύνατο νὰ εἶναι ἡ μεταδιδόμενη αὕτη
δύναμις εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ἀνεξιβάσαντες εἰς αὐ-
τὴν ἄνδρα βαρύνοντα 87 χιλιόγραμμα, τὴν διατά-
ξαμεν νὰ στραφῇ. Κατ' ἀρχὰς ἐράνη διατάξουσα
μετὰ δὲ τινὰ ἀργοπορίαν, μετὰ τινὰ ἀγῶνα, καὶ πολ-
λοὺς τρυγμοὺς, ἤρχισε. Τότε τὴν διατάξαμεν νὰ
κτυπήσῃ, καὶ κατώρθωσεν καὶ τοῦτο, καὶ ὅταν τέ-
λος τῆ εἰπομεν νὰ ὀρθωθῆ ἐντελῶς, καὶ ν' ἀνατρέψῃ
τὸ ἄχθος της, ὑψώθη καὶ τὸ ἀνέτρεψε. (1).

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἄς μοι ἐπιτραπῆ νὰ παρατηρήσω
ὅτι μνημονεύω ἐκεῖνων τῶν φαινομένων καὶ μόνων,
ὅσα κατ' οὐδένα τρόπον ἐδυνήθημεν νὰ πηραγάγω-
μεν, ὅταν κατεβάλλομεν ἐκουσίως πᾶσαν δύναμιν καὶ
πᾶσιν κακὴν πίστιν. Δι' ἕκαστον δὲ πείραμα εἶχομεν
ἐγκταστήσει τὸν ἔλεγχον τοῦ δόλου, ὡς τὸν ὠ-
νομάσαμεν, καὶ ἀπεφατίσαμεν νὰ θεωρῶμεν ὡς μὴ
γεγονότα ὅλα ὅσα ἐδύναντο νὰ κατορθώσῃ ἡ ἐκουσία
ἐνέργεια τῆς δυνάμεως τῶν ἡμετέρων μυόνων. Οὕτω
μετὰ τὸ τέλος τοῦ φαινομένου, περιεκυκλώσαμεν
πάλιν τὴν αὐτὴν τράπεζαν, καὶ εἰς ἐξ ἡμῶν ἀπε-
πειράθη διὰ δόλου νὰ κατορθώσῃ τὸν πόδα ὅστις ἦν
πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ νὰ κτυπήσῃ τὸν ἀριθμὸν ὃν εἶ-
χεν ἐν τῇ διανοίᾳ του. Ἄλλ' εἰς μάτην! Ἡ τρά-
πεζα ἔμενον ἐντελῶς ἀκίνητος. Ὅταν τὰ λοιπὰ μέ-
λη τῆς ζωῆς ἀλύσεως ἐπροσπάθουν νὰ κινήσωσι
τὸν πόδα ἐκεῖνον, τότε αὐτὰ τὸ κατώρθουν βεβαίως.
Ἄλλὰ τότε τὸν ἐκίνουν καὶ ὅταν ὁ γραφεὶς, εἰς αὐ-
τοὺς δὲ ἀγνωστος ἀριθμὸς, ἦτον μηδέν. Μετὰ δὲ
ταῦτα συνενώσαμεν πᾶσας τὰς ἡμετέρας δυνάμεις,
ὅπως κατορθώσωμεν τὴν τράπεζαν φέρουσαν ἄχθος,
ὡς εἶπον ἀνωτέρω, νὰ στραφῇ καὶ νὰ κρούσῃ τὴν
ἐπιέσαμεν ὅπως ἐγερθῆ, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Τοῦτο, νομίζω, ἔχει τινὰ σημεῖον. Ὅσοι φρονου-
σιν ὅτι ἡ συνκεφαλαίωσις τῆς ἀκουσίου δυνάμεως δα-
κτύλων οἵτινες οὐδεμίαν ἐμφαίνουσιν ἐντασιν, ὑπερ-
βαίνει πολὺ τὴν δύναμιν ἣν οἱ δάκτυλοι ἐντεινόμε-
νοι καὶ συστέλλομενοι καταβάλλουσιν ἐκουσίως, ἐ-
κεῖνοι μὲν φαίνονται πολὺ μᾶλλον ἢ ἡμεῖς ἄξιοι νὰ
κληθῶσιν εὐπιστοὶ, καὶ ἐτι ἀξιώτεροι, ἂν ἀποδίδωσι
προσέτι καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ προφορικῶς ἐκ-
φραζομένων διαταγῶν, εἰς τὴν « ὀλοκλήρωσιν τῶν
ἀπειροστών δυνάμεων! »

Ἄλλ' ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχὴν καὶ ἐπ' ἄλλου
τελευταίου συμπτώματος τοῦ φαινομένου τούτου,

(1) Λέγω δωδεκάκις, διότι ὁ ἀριθμὸς ὅσους ἀπη-
τίθη κατὰ τὸ τελευταῖον πείραμα. Ἄλλοτε δὲ εἶχομεν ἀπαι-
τήσαι καὶ εἰκοσάκις καὶ τριακοντάκις νὰ ὑπακούσῃ ἀλλε-
παλλήλως ἡ τράπεζα.

(1) Τὸ πείραμα τοῦτο δὲν ἐπέτυχεν πάντοτε. Ἡ δύ-
ναμις διαφέρει καὶ κατὰ τὰ πρόσωπα καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας.

ὅπερ συσσωματοὶ ἡμῖν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἐπιπλόν, καὶ μετουσιοῖ αὐτὸ ἐπὶ μίαν στιγμὴν εἰς μέλος ἡμῶν, καὶ ὑποτάττει αὐτὸ εἰς τὴν ἡμετέραν θέλησιν διὰ νόμου ἐπίσης μυστηριώδους, ὡς εἶναι ὁ ὑποτάττων τὸ ἡμέτερον σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ μεταδίδων μυριάδας διαταγῶν εἰς τοὺς ἡμετέρους μύνας, χωρὶς ἢ ἡμετέρα διάνοια ἄλλο τι νὰ νοήσῃ πλὴν αὐτῆς καὶ μόνῃς τῆς πράξεως ἣν ἠθελήσαμεν, καὶ πρὸς ἣς τὴν ἐκτέλεσιν συντρέχουσι πάσαι αἱ εἰδικαὶ πράξεις, πράξεις ἀνεσυνειδήτοι, ἀνεξήγητοι, ἀλλ' οὐχ ἥττον πραγματικά. Τὸ ἀσχολοῦν ἡμᾶς φαινόμενον δὲν παράγεται εἰς ἴσον βαθμὸν παρ' ἐκάστου ἀνθρώπου, οὔτε δὲ εἶναι ἀνάλογον τῆς φυσικῆς βώμης, ἢ τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως, οὔτε τοῦ νευρικοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν ἀτόμων· διότι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι βωμάλαιοτατοι, δραστηριώτατοι, νευρικώτατοι (καὶ πρὸς τοῦτοις λίαν πεπεισμένοι) οἱς ὁμῶς δυσκόλως ἢ παντάπασιν δὲν ὑπακούει ἢ τράπεζα.

Ἡ περίστασις αὕτη, ἣτις πολλὰς ἀνατρέπει τῶν προταθεισῶν ὑποθέσεων πρὸς ἐξήγησιν, μᾶς ἐνέβαλε τὴν ιδέαν νὰ ἐρευνήσωμεν τὸ μέτρον τῆς ἐνεργείας ἐκάστου τῶν συντελούντων εἰς τὸ πείραμα. Ἀφ' οὗ ἐπέισθημεν ἀναμφισβητήτως περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐνεργείας ταύτης, ἐν βῆμα προσβαίνομεν περικτέρως κατορθοῦντες καὶ νὰ καταμετρήσωμεν αὐτὴν· καὶ ἰδοὺ πῶς ἐπράξαμεν.

Παρατηρήσαμεν ἓνα μεταξὺ ἡμῶν, οἷ αἱ διαταγαὶ ἐξεπληροῦντο πάντοτε ταχέως καὶ ἀκριβῶς εἰς τοῦτον λοιπὸν ἐδώκαμεν ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν μετεχόντων εἰς τὸ πείραμα ὡς ἀνταγωνιστὴν, καὶ εἰς μὲν τὸν ἀντίπαλόν του τοῦτον ἐδόθη ἀριθμὸς τις ἀνώτερος, εἰς τὸν δ' ἀριθμὸς κατώτερος. Ὁ ἀντίπαλος διετάττει τότε τὴν τράπεζαν νὰ κρούσῃ τὸν ἀριθμὸν ὃν εἶχε κατὰ νοῦν, καὶ προέκειτο νὰ ἰδῶμεν ἂν ὁ ἄλλος ἐμπόδιζε τὴν κρούσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν ὃν αὐτὸς εἶχε κατὰ νοῦν. Πάντοτε λοιπὸν παρατηρήθη ὅτι αὐτοῦ ἢ θέλησις ὑπερίσχυε, καὶ πάντοτε ἀκριβῶς μετὰ τὸν ἀριθμὸν ὅστις εἶχε κρυφίως δοθῆ εἰς αὐτόν, ἢ τράπεζα ἐπῆυε κρούουσα.

Τότε δὲ προεβήκαμεν εἰς τὸ ἐναντίον πείραμα· ἀνετίθη εἰς τὸν πρῶτον βῆθέντα ἢ φροντίς τοῦ νὰ διατάττῃ τὴν τράπεζαν, καὶ εἰς αὐτόν ἐδόθη ὁ ἀνώτερος ἀριθμὸς, εἰς ἕκαστον δὲ τῶν λοιπῶν ἐδόθη ἀνά εἰς ἀριθμὸς κατώτερος, καὶ ἕκαστος ὤφειλε νὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς κρούσεις τῆς τράπεζης μετὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀριθμὸν. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τὸ ἴδιον πάντοτε, διότι οὐδεὶς ἐδυνήθη νὰ κωλύσῃ τὴν τράπεζαν τοῦ νὰ ὑπακούσῃ μέχρι τέλους. Κωμικὴ ὁμῶς ἦτον ἡ προφανὴς δυσχέρεια μεθ' ἣς ἀπεπεράτου τὸ ἔργον τῆς ἀφ' οὗ ἐπαυεν ἡ συμφωνία τῶν δύο ἀριθμῶν καὶ τῶν δύο θελήσεων· ἐξ ἐναντίας δὲ, ἀποδεικτικωτάτη ἦν ἡ δραστηριότης, ἡ ταχύτης καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς τράπεζης, ἅμα προσεκαλείτο ὁ ἀντίπαλος νὰ πύσῃ τὴν ἀντίστασίν του. Ἐνόμιζες ὅτι βλέψεις ἀμαξὴν ἢς ἀφῆρθη αἰσθηθῆναι ἢ τροχαπέδη, καὶ ἣτις ἐκτοτε φέρεται βιαίως εἰς τὸν κατήφορον.

Τέλος δ' εὗρομεν καὶ τὴν ἀκριβῆ στάθμην τῶν δια-

φόρων ἐνεργειῶν. Εἰς τὸν ἰσχυρότερον τῶν ἀνδρῶν ἀντετάχθησαν κατ' ἀρχὰς δύο παιδία, καὶ ἐνίκηθησαν ἐν τῷ ἅμα· ἔπειτα δὲ δύο ἄνδρες, οἵτινες δὲν ἐπέτυχον περισσότερον, καὶ μετὰ ταῦτα δύο ἄλλοι, ὧν ὁ ἕτερος μόνος ἀνεδείχθη ἐφ' ἡμίλλος του σχεδόν ἠνωμένοι· δὲ οἱ δύο ἀνέστειλαν τὴν διαταγὴν εἰς τὸν δοθέντα αὐτοῖς ἀριθμὸν.

Ἐπαναλαμβάνω δὲ ὅτι πάντα τὰ πειράματα ταῦτα ἐγένοντο οὐχὶ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλακίς ἐπανειλημμένως, μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ πολλῶν προφυλάξεων, καὶ παρουσίᾳ ὑπόπτων μαρτύρων, οἵτινες ἐπέισθησαν μόνον ὅταν πᾶς δισταγμὸς τοῖς ἦτον ἀδύνατος.

Ἐπαναλαμβάνω ἐπίσης ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν διαταγῶν ἐδίδοντο εἰς τὸν πόδα τὸν ὄντα ἐμπρὸς τοῦ μόνου γνωρίζοντος τὸν ἀριθμὸν, ὅστις ἐπομένως οὐδὲν ἐδύνατο ἐπὶ τοῦ ποδὸς τούτου, ὡς εἶναι εὐκατανόητον, καὶ ὡς πολλακίς μᾶς τὸ ἀπέδειξαν πολλαὶ δοκιμαί.

Ἐπαναλαμβάνω τέλος ὅτι οἱ ἀριθμοὶ ἐγνωστοποιοῦντο εἰς ἓνα καὶ μόνον, καὶ τοῦτο ἐγγράφως, ὅπως καταστῆ ἀδύνατον εἰς τοὺς ἐννεὰ ἄλλους περικαθημένους, οἵτινες καὶ ἐφ' ὅλου τοῦ πειράματος εἶχον τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους, νὰ ὑποπτεύσωσιν ὅπως δῆπουτὲ τὸν διδόμενον ἀριθμὸν.

Ἀποσιωπῶ πάντα τὰ φαινόμενα ὅσα δὲν ἔχουσιν ἐπιστημονικὸν χαρακτῆρα, συντείνοντα εἰς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ λόγου ἡμῶν, οἷον τὴν διὰ τῆς κρούσεως τῶν ποδῶν τῶν τραπέζων μίμησιν ψαλλομένων μουσικῶν σκοπῶν, τὰς ὀρχήσεις, τὴν ἀμίμητον διὰ τὴν ἀκρίθειάν τῆς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν α Κτύπα μεγίστα κρούσματα, κτύπα κρούσματα μικρότατα, μόλις ἀκουστά α (1). Ἀνεφερα ἐκεῖνα μόνον τῶν φαινομένων, εἰς ὧν τὴν ἐξήγησιν δὲν δύναται νὰ ἐγχωρήσῃ ὑπάνοια ἐκουσίας ἢ ἀκουσίου συνεργείας, καὶ ἃ τινὰ ἀποκαλύπτουσι νέας ἐπιστήμης ἀγνωστον μέχρι τοῦδε νόμον, ὑπεγείροντα μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ παραπετάματος τοῦ ἀποκρύπτοντος ἡμῖν κατὰ μέγιστον μέρος τὸν ἀληθῆ τοῦ κόσμου ὀργανισμόν.

Νόμον, εἶπον· ἀλλ' οὔτε μαντικῆς, οὔτε θαύματος, οὔτε μαγείας ἐνοῶ νόμον. Αἱ τράπεζαι οὐδὲν προγινώσκουσι, καὶ τέσον ὀλίγον ἠξεύρουσι τί ἔχομεν ἐν τῷ νῷ, ὥστε ἂν ἢ θέλησις μας δὲν τὰς καθέξῃ μετὰ τὸν ἀριθμὸν ὃν διεννοήθημεν, ἐξακολουθοῦσι κρούουσαι ἑκατὸν, ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ περισσότερα κρούσματα (2). Αἱ τράπεζαι δὲν κινοῦνται ἐκτὸς τῶν φυσικῶν νόμων· ὅπως ἐγερωθῶσιν, ἀνάγκη ν' ἀπαντήσωσι σημεῖον εἰς ὃ νὰ στηριχθῶσιν, ἀνισότητά τινὰ εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ὀλισθαίνουσι μέχρις οὗ τοῦ ἀπαντήσωσιν. Αἱ τράπεζαι δὲν πετώσιν. Αἱ τράπεζαι δὲν ἀποκαλύπτουσι ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν ἢ τὴν θέλησιν τοῦ ἐπ' αὐτῶν ἐνεργούντος, καὶ ὅστις θέ-

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἐδύνατο νὰ προσθέσῃ καὶ τὸν συλλαβισμόν λέξεων, κυρίων ὀνομάτων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Μ.

(2) Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἐνεργεῖ καὶ ἡ λεπτοτάτη τῶν θελήσεων, καὶ αὐτὴ ἢ ἐγκεκαλυμμένως οὕτως εἰπεῖν περιεχομένη ἐν τῇ ἀπλῇ διανοίᾳ ἢ καὶ τῇ ἀπλῇ μνήμῃ. Μ.

λοι να τὰς μεταχειρισθῆ ἄλλως ἢ ὡς εἰπειθῆ μέλη τοῦ σώματος, φθάνει συνεχῶς εἰς ἀπώτερον.

Τῷ ὄντι ὑπάρχουσι, φαίνεται, ἄνθρωποι νομίζοντες ὅτι οἱ ὁμιλοῦντες περὶ κινήσεως τραπέζων, ὑπολαμβάνουσιν αὐτὴν ὡς μαγείαν τινά, ἢ ἐνέργειαν διαβολικὴν. Ἴδου ὁμῶς δύο περιστάσεις, αἰτινες πρέπει νὰ πράξωσιν ὅλους τοὺς φόβους των. Πρῶτον, τὸ ἀπαίσιον μυστήριον τελεῖται μόνον μετὰ τινος περιστροφῆς. Περιστρεφόμενη μόνον πληροῦται ἡ τράπεζα, ἀναλαμβάνει τὰς δυνάμεις αὐτῆς, ἀφ' οὗ ἀπυκνύεται, καὶ διατίθεται πρὸς ὑπακοήν. Τοῦτο δὲν εἶναι λίαν καταχθόνιον, καὶ ὁμοιάζει πολὺ φυσικὴν νόμον. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλο καλλήτερον. Ὄταν κινῆται ἡ τράπεζα, ἀμα πλησιάζει τις ὕελον εἰς αὐτήν, ἀναγκαιτίζει τὰς κινήσεις τῆς καὶ ἀμα θέσῃ τὸν ὕελον εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς, τὰς ἐμποδίζει ὅλως διόλου. Ὄταν ὁ ὕελος τεθῆ παρὰ τὸ ἐν χεῖλος τοῦ δίσκου, ἐπιφέρει τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀντικειμένου χεῖλους. Μάγοι εἰς τοιοῦτον βαθμὸν φοβούμενοι τοῦ ὕελου τὴν ἐπαφήν, εἰσὶν, ὁμοιογενεῖον, μάγοι πρωτοφανεῖς.

Οὐδ' οἱ χριστιανοὶ ἢ ἄς θορυβηθῶσι, διότι οὐδόλως πρόκειται περὶ ἀθετήσεως τῆς ἐν Ἀμβροῦμ (B. 18-20) περιεχομένης ἀπαγορεύσεως, ὅπου τὸ ἕλρον αἰνιττεται μόνον τὰ ξύλινα εἶδωλα· οὔτε δ' ἐπιχειρεῖ τις νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ὑπὸ Τερτυλλιανοῦ καταδικαζόμενας πράξεις, ἐν Ἀπολογητικῷ, ΚΓ', ὅπου ἀπαντᾶται ἡ περίεργος περικοπή· «Οἱ μάγοι πέμπουσι τοὺς ἀνείρους, βοηθὸν ἔχοντας τὴν δύναμιν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν δαιμόνων οὓς ἐπικαλοῦνται, καὶ δι' ὧν αἴγες καὶ τράπεζαι γίνονται μαγικαί. » Ἐνταῦθα οὔτε περὶ μαγικῆς πρόκειται, οὔτε ἀγγέλων οὔτε δαιμόνων ἐπικλήσις γίνεται. Ἡ ἀγυρτία θέλει ἐπεκταθῆ, καὶ ἐπεξετάθη ἤδη, καὶ ἐπὶ τοῦ νέου τούτου φαινομένου, ὡς πανταχοῦ ἐπεκτείνεται· τίς ἀμφιβάλλει περὶ αὐτοῦ; Ἀλλὰ φαινόμενον ἀληθές δὲν μεταβάλλεται εἰς φαινόμενον ψευδές μόνον διότι δύναται νὰ δώσῃ λαβὴν καὶ εἰς τὴν ἀγυρτίαν.

Καὶ οἱ σοφοὶ ἢς μὴ θορυβηθῶσι· διότι δὲν πρόκειται περὶ ἐξαιρέσεως τῆς τάξεως τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀλλὰ μόνον περὶ εἰσαγωγῆς καὶ ἄλλου νέου, διὰ τοῦτο καὶ μόνον κρινομένου ὡς ἀδυνάτου, διότι εἶναι νέον. Πᾶν νέον φαινόμενον ἔχει τινὰ μαγείας χροιάν. Ὀλίγην ὑπομονὴν, καὶ αἱ ἀκαδημαῖαι θέλουσι τῷ ἀναπετάσει τὰς πύλας των, καὶ ἀπαξ εἰσελθόν, θέλει μᾶς φαίνεσθαι ἀπλούστατον τότε, ἀπλοῦν ὡς ἡ ἐν ἡμῖν συνάφεια τῆς διανοίας καὶ τῆς ἐκτάσεως, ἀπλοῦν ὡς ἡ διὰ τῆς γῆς ἐπάνοδοσ τοῦ μαγνητικοῦ ρευστοῦ εἰς τοὺς τηλεγράφους, ἢς ὅμως ἡ περιστροφὴ ἐκτελεῖται ὅλως ἀκαταλήπτως, ἀπλοῦν ὡς ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, κηρυχθεῖσα ἄλλοτε ἀδύνατος καὶ ἀντεπιστημονικῆ.

Ἀναγνωρίζω τῷ ὄντι ὅτι ἄξιος σεβασμοῦ εἶναι ὁ φόβος ὃν τινες αἰσθάνονται μὴ παρεκτραπῶσι, πατοῦντες ἐπὶ ἐδάφους ἐφ' οὗ παύουσι τὰ φαινόμενα τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν παρατήρησιν, καὶ ἡ ὁδὸς διέρχεται παρ' αὐτὰ τοῦ θαυμασίου τὰ ὄρια. Ἀλλὰ πρὶν ἢ παραδοθῶμεν εἰς τὸν φόβον ἡμῶν, πρέπει πρῶτον νὰ σκεφθῶμεν ἂν ὑ-

πάρχη τι τὸ κοινὸν μεταξὺ τοῦ θαύματος τοῦ ἀνακαλοῦντος τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν, καὶ μεταξὺ τῆς στιγμιαίας κινήσεως τῆς μεταδιδομένης εἰς ἀδρανὲς ἐπιπλόν, μεταπίπτον ἀμέτῳ πάλιν εἰς τὴν πρῶτην ἀκίνησιν του· προσέτι δὲ καὶ ἂν τῶν τραπέζων ἢ κινήσις οὐδεμίαν ἐπιδέχεται φυσικὴν ἐρμηνείαν. Ἐρμηνεῖαι αὐτῆς πολλαὶ εἰσὶ δυναταὶ, καὶ ὑποδεικνύω μίαν αὐτῶν, οὐχὶ βεβαίως ὡς ἀληθῆ, ἀλλ' ὡς δυνατῆς, μόνον ὅπως ἀποδείξω ὅτι δὲν βιαζόμεθα νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ κύκλου τῶν φυσικῶν ἀληθειῶν. Ἐπιθετόν ἐστι βευστόν τι ἐκρέει ἐκ τῶν ἐνεργούντων τὸ πείραμα, καὶ μάλιστα ἐκ τινῶν ἐξ αὐτῶν· ὑποθετόν δ' ἐστὶ τὸ βευστόν τοῦτο κινεῖται. Περιστροφὴ δὲν θέλει πηγάζει ἐκ τούτου; Ἐπιθετόν προσέτι ὅτι τὸ βευστόν τοῦτο ἀκολουθεῖ τὴν ὑπὸ τῆς θελήσεως ἐπιβαλλομένην αὐτῷ διεύθυνσιν, καὶ ὅτι σωρεύεται παρὰ τὸν πόδα εἰς ὃν δίδεται ἡ διαταγή. Ὁ πούς δὲν πρέπει νὰ ἐγεῖρῃ; Ἐπιθετόν ἐστὶ τὸ βευστόν φεύγει τὸν ὕελον· δὲν πρέπει νὰ παύσῃ ἡ κίνησις ὅταν ὁ ὕελος τεθῆ πρὸς ἐν τῶν χειλέων, τὸ βευστόν δὲν πρέπει νὰ σωρευθῆ εἰς τὸ ἀπέναντι χεῖλος καὶ νὰ τὸ ἐγεῖρῃ; Δὲν δυσχυρίζομαι ὅτι ταῦτα πάντα οὕτω συμβαίνουσιν, ἀλλὰ μόνον ὅτι δύνανται νὰ συμβαίνωσιν οὕτως ἀνευ μαγείας καὶ θαύματος. Ὁ γαλθανισμὸς, ὅστις δὲν λογίζεται θαῦμα, κινεῖ ἐν τούτοις τὰ πτώματα· ὥστε δὲν ἐννοῶ διατί εἶναι ἀτοπος ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἄλλη τις δύναμις δύναται νὰ κινήσῃ τὸ ξύλον.

Ἐπιθετόν, καὶ ἐλεύσεται ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Κ. Φουκώ, ὅστις καὶ ἐπιστήμην καὶ συνείδησιν ἔχει, θέλει μεταναῆσαι ὅτι μετὰ τὴν τὴν ζωηρότητος ἐγγραφῆς καὶ τότε θέλει ἐρευνῆσαι νὰ ἰδῆ τίς σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ φαινομένου οἷον παράγεται, καὶ μεταξὺ τῆς ὑποτιθεμένης ἀναιρέσεως τοῦ Κ. Φαραδαίη, ἐφ' ἣ τοιοῦτοι θριαμβευτικῶς ἐπεκρότησαν. Τί ἀποδεικνύει ὁ Κ. Φαραδαίη διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων του δίσκων; Ὅτι ὑπάρχει δύναμις; Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Ὅτι δὲν θαυματουργοῦμεν; Μὰ τὴν ἀλήθειαν τὸ ἠξέυραμεν. Ὅτι ἐπὶ περιστροφῆς ἐπιβεβλημένης προηγούμενοι οἱ ἀνώτεροι δίσκοι τῶν κατωτέρων; Ἐννοεῖται καὶ τοῦτο. Καὶ οὐ μόνον ἐννοεῖται, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἀποδεικνύει πρῶτον διότι ἡ λοξότης τῆς κινήσεως δὲν πηγάζει διόλου ἐντεῦθεν· δεύτερον διότι ἡ λοξὴ ἐνέργεια, καὶ ἂν ὑποταθῆ, δὲν καταστρεφίται· καὶ τέλος καὶ πρὸ πάντων, διότι τὸ φαινόμενον τῆς περιστροφῆς δὲν εἶναι τὸ ὑφ' ἡμῶν προτεινόμενον, διότι γνωρίζομεν ὅτι δυσἀπεδείκτον εἶναι, καὶ πᾶσα νέα ἐπιστήμη πρέπει νὰ στηρίξῃ τοὺς νόμους τῆς ἐπὶ φαινομένων ἀναμφισβητήτων.

Καὶ ὁμῶς ἰδοὺ τὸ μέγα τοῦ Κ. Φαραδαίη πείραμα μεθ' ὃ ἐκηρύχθη ὡς ἀρθεῖσα τοῦ λοιποῦ πᾶσα ἀμφισβολία, ὡς καταβληθὲν πᾶν τὸ γένος τῶν φαντασιακῶν καὶ ὄνειροπῶλων, ὡς καταστραφέντα πάντα αὐτῶν τὰ ὀχληρὰ ζητήματα. Τοῦ λοιποῦ οὔτε λόγος περὶ αὐτῶν οὔτε ἀπόκρισις. Μετὰ τὴν πληρεστάτην ταύτην σπουδῆν, τίς ἄλλη ἐναπολείπεται ἐρευνα; Καὶ ἡ Βασιλικὴ ἐταιρία τοῦ Λονδίνου, ἥτις οὐδὲν ἐφράνησεν ὅτι προσβάλλεται ἡ ἀξιοπρέπειά τῆς·

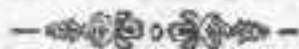
συγκαταβάσης εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ὁ Κ. Φαραδαῖης, ὅστις αἰσχύνεται ὅπως οὖν ἐτι κατεδέχθη νὰ γράψῃ περὶ αὐτῶν, καὶ ἄλλα σορὰ σώματα, ὅσα οὐδ' ἐξέτασαν οὐδ' εἶπον τίποτε, ὅλοι ἀνακράζουσιν ὁμοφώνως διὰ τοῦ Κ. Φουκῶ. « Ὡς ἀνίκατοι πρέπει ν' ἀποπειρωθῶσιν ὅλοι ὅσοι δὲν πεισθῶσιν ὑπὸ τῆς εὐφυοῦς αὐτῆς ἀναλύσεως . . . »

« Ἀς προτέξωμεν, διότι οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἀκριβοῦν ἐπιστημῶν κινδυνεύουσι νὰ γίνωσιν, ὅσον ἡ ἐποχὴ ἐπιδέχεται, οἱ ἱεροκριταὶ τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἀποπερατῶν τὸν λόγον ἐπανέρχομαι προθύμως εἰς τὴν ιδέαν ἀρ' ἧς ἠρξάμην. Αἱ ἐνδοξαὶ ἐπιπέρι, ἅς ἐκαστος σέβεται, καὶ ἐγὼ ὑπὲρ πάντα ἄλλον, πρέπει νὰ προσέχωσιν ὀλίγον εἰς ἐαυτάς· διότι ἡ ἀπόλυτος ἐξουσία θορυβεῖ τὴν κεφαλὴν, καὶ οἱ σοφοὶ ἡμῶν ὅπως οὖν ἀπόλυτον ἀξιούσι τὴν ἐξουσίαν. Ἄν παρασυρθῶσιν εἰς κατάρχησιν αὐτῆς, ἂν ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι κέκτηνται τὴν ὀριστικὴν ἐξήγησιν τοῦ ὄρατου κόσμου, ἀρνῶνται πᾶσαν ἐρευναν ἐπὶ παντὸς νέου φαινομένου, μὴ εὐκόλως ἐνταττομένου εἰς τὰς ἐξηγήσεις αὐτῶν, διακινδυνεύουσιν οὕτω καὶ τὴν ἐννομον αὐτῶν δύναμιν· διότι τὰ φαινόμενα εἰσὶν ἰσχυρότερα τῶν ἀκαδημαῖων, καὶ ἀπωθούμενα, καὶ ἀρνούμενα, καὶ χλευαζόμενα, οὐχ ἦτονον ὑπάρχουσι, καὶ μετὰ πεισμονῆς ἀπαιτοῦσι τὴν θέσιν αὐτῶν εἰς τὸν ἥλιον. Ἡ περὶ ἀπαραδέκτου ἐνστασις δὲν τ' ἀναχαιτίζει, οὐδὲ τὰ καταστρέφουσιν ἐμπαθεῖς κρίσεις καὶ κεναὶ ἀνασκευαί.

Ταῦτα ἐπεθύμουν νὰ εἰπῶ. Περὶ τῶν ἐπιλοίπων ὀλίγον μοὶ μέλλει. Ἄδικον ἂν αἰ τράπεζαι στρέφονται καὶ ἂν αἰ τράπεζαι ὑπακούωσιν· ἀλλὰ θέλω οὐδεμίαν τυραννίαν νὰ μὴ πνίγῃ οὐδεμίαν ἀλήθειαν, εἴα δῆμιτε καὶ ἂν εἶναι. Πολεμῶ τὰς συνοπτικὰς ἀπορήσεις, καὶ ἵα τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων θέλω νὰ σώζω τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὅσον ἐπιτέτραπται ἡμῖν μέρος ἐλευθερίας, τὴν ἐλευθερίαν τῆς διανοίας ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Ταῦτα καὶ μόνον τὸ αἶσθημα μετέβαλε δι' ἐμὲ εἰς καθήκον ὅτι κατ' ἀρχὰς μοὶ ἦτον ἀπλή διασκέδασις. Αἱ ἐκθέσεις τοῦ Κ. Φουκῶ μοὶ ἐδειξεν τὴν ἠθικὴν, τὴν φιλοσοφικὴν, καὶ τὴν κυρίως σπουδαίαν φάσιν τῆς συζητήσεως. Ἄλλως δὲν ἤθελον καταβῆ εἰς αὐτήν· διότι ἐκαστος τὸ ἔργον του, καὶ τὸ ἐμὸν περιστρέφεται εἰς σπουδὰς πάντη ἀλλοτρίας.

13 Αὐγούστου 1853.

A. Γασπαρίνος.

ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΙΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ

ΤΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΙΟΥ.

—o—

Τῇ 20 Σεπτεμβρίου, περὶ τὴν 11 ὥραν π. μ., ἐγένετο, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἡ πανηγυρικὴ

ἐγκαθίδρυσις τῶν διὰ τὸ ἐπιὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἀρχῶν τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, ἦτοι τοῦ πρυτάνεως Κ. Ν. Κωστή, τῶν κοσμητόρων τῶν τεσσάρων σχολῶν καὶ τῶν νέων μελῶν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου.

Κατὰ τὸ ἔθος ὁ τοῦ προηγουμένου ἔτους πρυτάνης ἔδωκε λόγον τῶν τε πράξεων αὐτοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἐν γένει, καταδείξας τὴν εἰς πολλὰ γενομένην πρόοδον· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κ. Ν. Κωστής ἀνέγνω ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐπιβροῆς τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

Λυπούμεθα διότι δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ διακοινώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν τὸν λόγον τοῦ Κ. Π. Ἀργυροπούλου· εὐχαρίστως δὲ καταχωρίζομεν τὴν πραγματείαν τοῦ νέου πρυτάνεως.

Κύριοι!

Ἀναδεχόμενος σήμερον τὰ σπουδαιότατα τοῦ πρυτάνεως καθήκοντα, ὁμολογῶ ὑμῖν χάριτας, ἀξιοτίμοι συναδελφοί, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγαθὴν ὑμῶν διάθεσιν, εὐγνωμονῶ δὲ τὰ μέγιστα πρὸς τὸν σεβαστὸν ἡμῶν Ἀνακτα, ὅστις κηδύκησεν ἵνα μοὶ ἐπιτρέψῃ τὴν κατὰ τὸ νῦν ἀρχόμενον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος διαίκτησιν τοῦ Πανεπιστημίου. Καὶ παρά μὲν τοῦ ἀξιοτίμου καὶ εὐφραδοῦς προκατόχου μου ἠκούσατε ἄσμενοι, τὴν γενομένην πρόοδον ὑπὸ τὴν συνετὴν αὐτοῦ διαίκτησιν ἐν τῷ Πανελληνίῳ τούτῳ καθιδρύματι, ἐπικαλοῦμαι δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἐπιεικῆ ὑμῶν ἀκρόασιν ἐπὶ τὰ βηθησόμενα.

Ὁ Ἕλληνας, ἅμα ἐλευθερωθεὶς τοῦ βερβαρικοῦ ζυγοῦ, κατενόησεν ὅτι τὸ ἐν στενοῖς ὁρίοις περιληφθὲν (ὡς μὴ ὤφελεν!) Ἑλληνικὸν Κράτος, ἀδύνατον ἦν ἄλλως ἐπεκτείνειν ἐφ' ἀπάσης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ ἐπενέργειαν εἰμὴ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν φώτων. Πρὸς τὸν ἐθνωφελῆ δὲ τούτον σκοπὸν ἔκρινε συντελεστικώτατον τὴν ἰδρυσιν Πανεπιστημίου ἑλληνικοῦ καὶ τὴν κρίσιν ταύτην ἀμέσως παρηκολούθησε καὶ ἡ πράξις. Οἱ δὲ ὁμογενεῖς πάντες προεθυμήθησαν ἐξ ἑλληνικῆς τῷ ἄντι φιλοτιμίας ἵνα συνδράμωσιν εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ ἀξιοπρεποῦς τούτου ναοῦ τῶν Μουσῶν, ὅστις κατέστη, οὕτως εἰπεῖν, κοινὴ τοῦ ἑλληνικοῦ φωταδόλος ἐστία, ἐξ ἧς μέλλουσι μετ' ὀλίγον νὰ διαχυθῶσιν ἐφ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν αἱ ζωοποιαὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἀκείνης. Δόξα λοιπὸν καὶ τιμὴ εἰς τοὺς στήσαντας τὴν εὐρυθέμεθλον καὶ ὑψάντυγα ταύτην τῆς διανοίας γέφυραν, καθ' ἣν μέλλουσι νὰ διαβῶσιν, οὐχὶ ὡς πάλαι ποτὲ ἐπὶ τῆς ἑλλησποντείου ἐκείνης, ἐνοπλά στίφη βαρβάρων εἰς ὑποδούλωσιν ἐλευθέρων λαῶν, ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας εἰς τοὺς κρείττους τῆς παροῦσας τύχης ἀξίους λαοὺς τῆς Ἀσίας. Ταῦτα λέγων